

Söyleşi Interview

CATHERINE GRANT İLE VIDEO ESSAY ÜZERİNE

İpek Gürkan

Öz

Metin-tabanlı film eleştirisindeki sınırlılıklar ve onun akademik görünürlüğüne baskınlığı karşısında, video denemeler görsel olanın esnekliğinden faydalanıyor. Yeni multimedya teknolojileri birbirinden görece ayrılmış iki alanı teori ve pratiği bir araya getirmeyi sağlayarak, hem teknik olarak sanatı yeniden düşünmeyi olanaklı kılıyor, hem de video denemelerin film eleştirisinin poetikasını yapmasına yardımcı oluyor. Diğer yandan film eleştirisindeki form ve medyum değişikliğiyle artık film çalışmaları alanının kendinden başka alanların kavramlarıyla düşünen -kaba tabirle iş gören- sentetik, eklektik bir düşünmeler alanı olarak değil, kendi kavramlarını yeniden keşfeden, yaratan bir alan olarak özdüşünsel bir eleştiriyle kendine döndüğünü görüyoruz. Professor Catherine Grant video denemelerin görsel ve işitsel bir eleştiri yöntemi olarak gelişmesine katkı sağlamış, bu konuda öncü bir isimdir. Grant ayrıca, formun film eleştirisindeki sanatsal ve poetik boyutlarını öne çıkaran akademik bir araştırma alanı olarak tanınmasında ve kabul görmesinde emek vermiş ve çok sayıda video deneme çalışması olan az sayıda kişiden biri. Grant 2008 yılında, erken bir tarihte çevrimiçi kültürün gelebileceği noktayı önceden tahmin ederek açtığı kişisel bloğu "Film studies for free"de film ve hareketli görüntü çalışmaları alanındaki dijital kaynakları paylaşıyor. Kendisiyle gerçekleştirdiğim bu görüşme, video denemenin önemli alanlarına temas ediyor ve Grant'in samimiyetle verdiği cevaplar bu formun gösterdiği gelişimi daha iyi anlamamıza yardımcı oluyor. Grant ile görüşmemiz aynı zamanda video denemelerin akademik araştırma alanlarıyla nasıl entegre olduğunun anlaşılması açısından da önemli.

Anahtar Sözcükler: Video deneme, Catherine Grant, görsel-işitsel deneme, film eleştirisi, film çalışmaları.

Dr. Öğr. Üyesi, Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Yarı Zamanlı)

Birkbeck, University of London (Misafir Araştırmacı)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9436-5734> • E-Posta: i.gurkan@bbk.a.uk

ON VIDEO ESSAY, WITH CATHERINE GRANT

İpek Gürkan

Abstract

Despite the predominance of text-based film criticism, the form is a limited one, especially when dealing with visual material. In contrast, video essays benefit from greater visual flexibility, utilizing new multimedia technologies to bring together theory and practice in two relatively separate areas, making it possible both to rethink art technically and to engage in film criticism while capturing the poetics of the medium. By altering the form and medium in film criticism, video essays also help elevate the field of film studies from a synthetic, eclectic field heavily reliant on concepts and techniques from other fields, helping it to rediscover and create its own concepts with a self-reflexive criticism. Professor Catherine Grant has pioneered the video essay as a method of audiovisual criticism and has endeavored to secure recognition of the form as an academic research area that highlights the artistic and poetic aspects of film criticism. Grant recognized the future of online culture early on, and in 2008 began sharing digital resources in the field of film and moving-image studies on her personal blog, *Film Studies for Free*. This interview with her touches on essential areas of the video essay, helping us better understand the development of this form and how video essays integrate with academic research areas.

Keywords: Video essay, Catherine Grant, audiovisual essay, film criticism, film studies.

Teşekkür

3 Aralık 2019 tarihinde Birkbeck Gordon Square'daki ofisinde uzun uzun vakit ayırıp, samimiyetle sorularımı cevapladığı için Catherine Grant'e yürekten teşekkür ederim.

I warmly thank Catherine Grant for spare a long time to me in her office at Birkbeck Gordon Square and sincerely answering my questions on 3rd December 2019.

Bu çalışma TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) 2219 Doktora Sonrası Araştırma Bursu desteğiyle yürütülen proje kapsamında yapılmıştır. Bana bu imkânı verdiği için TÜBİTAK'a şimdi ve her zaman için çok teşekkür ederim.

Sizin de çalışmalarınızda olduğu gibi, video deneme çalışmaları eleştirinin deneysel ve deneyimsel yönünü ortaya çıkarırken, aynı zamanda filme fenomenolojik açıdan da yaklaşıyor. *Touching The Film Object* (2012)¹, *Interplay* (2015)², *Carnal Locomotive* (2015)³, *Fated to be Mated*⁴ gibi videolarınız birbirini takip eden çalışmalar. Bu çalışmalarınızda Maurice Merleau-Ponty'nin motor yönelimsellik (motor intentionality), Vivian Sobchack'ın taklitçi duygudaşlık (mimetic sympathy) ve L. Marks'ın dokunsal görsellik (haptic visuality) gibi kavramlarını yorumluyorsunuz. Esasında felsefenin alanına giren konuları ilk bakışta felsefi olmayan bir biçimde görme, video denemeleri bu kavramlara istemeden de olsa felsefi bir şekilde yaklaştırmıyor mu? Biraz videografik film çalışmalarının felsefi alanla olan temasından bahsedebilir misiniz?

Yazılı çalışmalarımın her zaman tarihi ve film analizini birleştirmeye, film biçimine ve kavramsal yönlerine biraz daha fazla özen göstermeye çalışıyorum. Tarihsel, analitik veya kavramsal olmayan çalışmalarla ilgilenmiyorum. Ancak, video denemeleri yapmaya başladığımda çalışmamın dengesinin biraz değiştiğini gördüm ve video deneme çalışmalarımın daha az tarihsel ve neredeyse tamamen analitik, biçimsel ve kavramsal olduğunu söyleyebilirim. Dolayısıyla videolarımı yapmaya başladığımdan beri film felsefesini daha da ciddiye alarak benimsedim. Sanırım videoları yapmaya başladığımda, daha önce dikkatimi çekmeyen ya da ilgi duymadığım felsefeyi kullanarak keşfedebileceğim ya da yanıtlayabileceğim sorular belirdi. Merleau Ponty ile her zaman ilgilendiğimi söyleyebilirim çünkü Fransızca okudum ve Merleau Ponty'nin bazı metinlerini önceden incelemiştim. Çalışmalarındaki fenomenolojinin varoluşsal formlarıyla ilgilendim. Ama sanırım videoları yapmaya başlayana kadar ilgimi çekmeyen Vivian Sobchack ve Laura Marks'ın çalışmaları, ki derinden önem verdiğim iki isim, özellikle o videoları yaparken yaşadığım şeyi, deneyimlediğim her şeyi tam olarak karşılıyor, anlatıyor. Doğrusu buradaki her şey bu formun gerçekten iyi bir şey olduğunu anlamamı sağladı ve beni daha çok ele almaya yöneltti. Görülen o ki, çeşitli konular hakkında yazdıkları bazıları sadece "anlamanın" yollarıydı. Video ile uğraşmaya başladığımda bu kavramlardan bazıları kendilerini açıkça

¹ Video için bkz. (<https://vimeo.com/28201216>, erişim tarihi: 6 Aralık 2019).

² Video için bkz. (<https://vimeo.com/133572645>, erişim tarihi: 6 Aralık 2019).

³ Video için bkz. (<https://vimeo.com/119051190>, erişim tarihi: 6 Aralık 2019).

⁴ Video için bkz. (<https://vimeo.com/300303270>, erişim tarihi: 5 Aralık 2019).

gösterdi. Ayrıca duygulanım teorisinin de mevcut çalışmalarımda daha önce ilgilenmediğim bir alan olduğunu söylemek isterim.

Video denemeler medyum olarak esasında “geçici” ve “maddi” olandaki istikrarlı bir sürekliliği görmemizi onu keşfetmemizi sağlıyor. Bu süreç bizi görüntünün ontolojisi üzerine yeniden düşünmemizi sağlıyor diyebilir miyiz?

Bu formun görüntünün ontolojisi hakkında düşünmemize izin verdiğini söyleyebilirim. Gerçekten bizimle birlikte mevcut oluyor bu form. Bu şekilde ele alırsanız, sizin için her zaman var olan görüntünün ontolojisini görmezden gelemezsiniz. Çünkü bir video kurgu yazılım paketinde görüntüyü yeniden kurgulama, kurgunun ara yüzünde görüntülerin ontolojisini yeniden üretir. Bir zaman çizgisine sahipsiniz. Dolayısıyla en temel yönlerinden biri budur. Film süredir, zamana dayalı bir medyumdur ve video denemeleri de zamana dayalı bir medyum. Kısa videolar yaparken süre ve zaman hakkında giderek daha fazla şey anlarsınız. Ses, müzik her şey süre ile ilgilidir. Videonun tamamlandığında “ne kadar süre olmasını istiyorum?” gibi bu tür pratik soruların hepsi aynı zamanda filmle ilgili geleneksel soruları da hatırlatıyor. Ayrıca evet, video denemelerin görüntü tabanlı, ses tabanlı ve bu iki unsuru birleştiren görsel-işitsel bir medyum olduğu da diğer bir yönden ontolojik bakış açısidir. Materyalizme video kurgu üzerinde çalışmak, sanırım basitçe, görsel-işitsel ontolojinin dışında duramayacağınız bir şey. Materyale film eleştirmeni veya film akademisyeni olarak baktığımızda dışarıda kalıyoruz, ona belirli bir mesafeden bakıyoruz. Fakat bu yolla onun üzerinde yeniden çalışırken, onun içindedesiniz. Onunla artık hemhâl oluyorsunuz. Evet, sanırım, ontoloji anlayışımızda değişiklikler yarattı; yani görüntüyü yeniden düşünme veya yalnızca görsel-işitselin ontolojisini daha yakından düşündüğümüz bir medyum olması anlamında.

Sizin de ifade ettiğiniz gibi video denemeler “deneyimsel ve deneysel” olan bu ikisinin birlikteliği yoluyla sanat ve araştırmayı bir araya getiren, film malzemesi üzerinde çalışan bir alan. Video denemeleri tekniğin sanatsal kullanımını olarak görebilir miyiz?

Evet, bunu görmenin gerçekten iyi bir yolu olduğunu düşünüyorum. Sanatla ilgili bu soruyu gittikçe daha çok soruyorum ve genellikle nispeten savunmacı bir tarzdayım, çünkü kendimi bir sanatçı olarak görmüyorum. Ama tekniği sanatsal bir şekilde mi kullanıyorum? Evet. Video denemelerim bir bilgi arayışından ziyade başka bir şey tarafından mı yönlendiriliyor? Evet, kesinlikle yaratıcı bir biçimde uğraşmaya yöne-

liyor. Ve sanırım birincil keşifim yaratıcı kelimesini sanatsal yerine tercih etmemdir. Ancak diğer yandan bu belki de samimiyetsiz, çünkü aslında sanatçıların yaşadığı o deneyimleri kesinlikle yeniden deneyimliyorum. Dolayısıyla senin de bildiğin gibi Shirley Temple övgüsü olan *Mechanised Flights: Memories of HEIDI* videom, Martin Arnold'ın çalışması, Laura Mulvey'in Marilyn Monroe çalışması, Joseph Cornell'in ve bazı yıldız performans montajlarım gibi çok spesifik örnekler var. Tüm bu sanatçı (star) çalışmalarının, yaptığım şeylerin bir kısmına doğrudan ilham verdiğini düşünüyorum. Bu formun genellikle çok açıklayıcı olanlarında bile bir keşif olarak sürdürüldüğünü, biçimsel ve yaratıcı bir şey olduğunu düşünüyorum. Bir üretim yelpazesi var. Açıkçası, Christian Keathly gibi bu spektrumun daha şiirsel tarafına yakın olanlar, diğer tarafında ise, ikili kullanımı (açıklayıcı ve sanatsal modlar) ile kesinlikle daha bilinçli ve açık bir şekilde sanatsal tekniklerden ve videolardan yararlanalar bulunuyor. Belki de bakışımız daha az yönlendiren bir tür yazının *sıfır derecesi* yaklaşımı olarak da görülebilir; bu iletişim yönünü önceliklendirmek için biçimsel yönü mutlaka geri planda denemenizle ilgili değildir. Videolarımda iletişim ile ilgilenmiyorum. Yani, oluşturmak istediğim bir iletişim gibi bir şey değil... Deneyim gibi bir şey... Benim için şu anda başarılı oluyor, ama umarım izlendiği ånlarda seyirciler için de öyledir.

Video denemelere bir yandan da filmlerin promosyonu amacıyla başvuruluyor. Formun ilk ortaya çıktığı süreci düşündüğümüzde profesyonel olmayanlar sinefiller, ama özellikle film eleştirmenleri tarafından benimsendi. Bu noktada video deneme çalışmalarının film eleştirmenleri, yönetmenleri (Kevin. B. Lee gibi) ve film akademisyenleri arasında mesafeli ilişkiyi de dönüştürdüğünü söyleyebilir miyiz?

Kevin B. Lee, işe başladığı dönemde daha çok film kurguculuğu ve film eleştirmenliği yapıyordu. Jonathan Rosenbaum gibi bu işi doğrudan yapmayan ama bu konuda iş birliği yapan bazı film eleştirmenleri vardı. Bu yüzden başlangıçta bu, film akademisyenleri tarafından kurulmamış bir alandı. İlklerden biriyim ama muhtemelen film yapmayı da bu uygulamalarla ilgilenen ilk film akademisyenlerinden biriyim. Yani demek istediğim David Bordwell ve Kristin Thompson'ın çok erken dönem çalışmalarını görebilirsiniz ancak -şu an belki öyle değildir ama- sanırım başlarda onlar gerçek video kurgucularıyla çalışmıştı. Peki daha bilimsel bir biçim haline gelmesi... Sanırım bu işin bir gücü vardı. Bunun, UCLA'da ortaya çıktığını söyleyebilirim. Janet Bergstrom'un DVD denemeleri yapmayı öğrettiği dersleriyle başladı ve şimdi IN-Transition'ın yardım-

cı editörlüğünü yapan Drew Morton ve ayrıca Matthias Stork ve başka insanlar da vardı o sınıfta. Dolayısıyla film eleştirisi öğrenmiyorlardı, akademik film eğitimi alıyorlardı. Ama tabii genel olarak daha çok film eleştirmenleri ve film yapımcıları tarafından kurulmuş bir alan olduğunu söyleyebilirim. Başlangıçta film eleştirisine yönelik film akademisyenleri arasında büyük bir örtüşme vardı. Sanırım aynı web sitesine katkıda bulunabilmemiz gibi şeyler film eleştirmenleriyle olan ilişkiyi kısa bir süre için değiştirdi. Şimdi biraz değişiklik olduğunu söyleyebilirim; bu işi yapan film eleştirmenleri ile film akademisyenleri arasında bir ayrım olduğunu düşünüyorum. Belki de bu bir yerde kaçınılmaz bir ayrımdı çünkü hedefleri tasvir etme araçlarımız gerçekten farklıydı... Fakat yine de bu yeni ilişkinin içinde hâlâ kesin olarak bir örtüşme var. Çok başarılı video deneme yazarlarının hangi akademik alan ile ne kadar ilgilendiklerini bilmiyorum. Benzer şekilde bazılarımızın, film eleştirmenlerinin yaptıklarının, yeni bilgi üretmemiz konusundaki beklentilerden farklı olduğunu görebileceğimizi düşünüyorum. Aslında farklı biçimlerde yeni bilgi üretmeye çalışıyoruz. Yani bazen daha fazla müşterek oluyoruz bazen daha az.. Fakat evet, bu dönüşüm sırasında çok mesafeli bir ilişki olduğunu düşündüm.

Video denemelerle birlikte bazı erken tarihli metinlere dönülerek teknik ve sanat arasındaki ilişki yeniden düşünülürken görüntünün ontolojisine dönülüyor. Bütünsel bağlamından koparılıp tek bir karenin tekilliğinde inceleme yapılıyor. Video denemeler bir bakıma görüntünün fânî olduğunu da hatırlatıyor gibi.

Sanırım bu cümlenin bana hitâp eden başka bir biçimi daha var ve genellikle farklı görüntü nitelikleri, farklı görüntü tanımları, farklı ses nitelikleri, dijitalleştirilmiş filmin farklı versiyonları ve dolayısıyla zamanın acımasızlığı, geçiciliği ve özgüllüğü üzerine oldukça maddi sorular bunlar. Kendi videolarım açısından da doğru bir şey, çünkü daha önce Vimeo'ya koyduğum videolarda da görüleceği gibi, sanırım 2009 veya 2011'di, bazı videolarım çok iyi görünmüyordu, biliyorum ... Çünkü netlik değişti, teknoloji değişti. Dolayısıyla medyumu korumak çok kolay değildir. Sinemanın da korunması çok kolay bir ortam olmadığını iddia edebilirsiniz. Ancak dijitalden daha kolaydır. Bu gerçekten çok üzücü... Muhafaza edilebilen bir medyumu henüz icat edemedik ve bunu tam olarak bilmiyoruz da. Her zaman söylediğim gibi, yakınlık duyduğum, alıştığım şeyi benimsemek zorundayım, çünkü gelecekte ne olacağı ile ilgili tahmin edemiyorum.

Video denemeler kişinin filmde büyülediğin bir ânı, kişisel olarak diğerlerinden onu farklı kılan o "ayrıcalıklı" kareyi Mulvey'in ifade ettiği gibi "sahiplenici" (possessive spectator) bir biçimde değiştirip dönüştürüyor. Video denemeler bu durumda fetişistik bir refleksle bir ilgiyi, tutkuyu öne çıkarabilir. Biraz video denemelerin bu yönü üzerine konuşabilir miyiz?

Bazı metinlerimde bundan bahsetmiştim. Video denemelerinin şiirsel ve açıklayıcı olanı birleştirebileceğini düşünüyorum. Ayrıca düşünceli izleyicilik eylemi (*pensive spectator*) ve sahiplenici izleyici (*possesive spectator*) eylemini bir araya getirir. Ve belki de daha ilgi çekici işlerden bazıları, düşünceli ve sahiplenici olanı çok iyi bir şekilde birleştiren ve bu sahiplenmeyi inkâr etmeyen bir çalışmadır. Çünkü bizi motive eden, çoğu zaman sahiplenici bir dürtüyle yapılmış olanlardır. Bu yüzden bir yıldız öldüğünde o görüntülere dönüp tekrar bakmak istiyorum. Sekansları sevdiğim ve onlarla oynamak istediğim için... Ama genel olarak, düşünceli birinden ziyade daha çok fetişistik açıdan bir şeye gerçekten ilgiyle bakıyorum. Fakat en nihayetinde film çalışmalarının bu paradokstan doğduğunu düşünüyorum.

Bazı videolar çok açık bir şekilde düşünceli yönleri ve sahiplenici yönleri birleştirebilir. Fakat sanırım bazı videolarımı tasvir etme sürecimin düşünceli izleyicilik olduğunu söyleyebilirim. Bazen videolar sahiplenici izleyicilik aşamasında kalabiliyor. Ancak bu önemli değil, çünkü yapabileceğim tek şey video değil; düşünceli yönü verebilen bir metin de yazabilirim. Video denemelerinin tek bir yönelimi olması gerektiğini düşünmüyorum.

Sizin de sürekli ifade ettiğiniz gibi filmleri yeniden kurgulama süreci bir oyun alanı gibi aslında. Peki video deneme yapmaya başlamadan önce ne yapacağınıza dair zihninizde bir şeyler belirlemiş oluyor musunuz?

Yapım süreçleri eğlenceli olmalı. Çünkü eğlenceli değilse, genellikle bitmez; bir görev haline gelebilir. Örneğin Joan Fontaine anısına yaptığım *Rites of Passage*⁵ çalışmasında olduğu gibi tüm anları keyifle biriktirip derlersiniz. Bu da bir görevdir. Bazı noktalarda eğlenceli olmaktan çıkar ve onları sadece toplamak zorundasınızdır. Benim için her zaman eğlenceli. Bazen bir fikrim oluyor, ama genellikle ya çok net bir fikrim yok ya da hiç fikrim olmuyor. Bir çiftin dans ettiği, ekranların biri daha küçültülerek yarıya bölündüğü çalışmam *Faded To Be Maded* videomu örnek

⁵ Video için bkz. (<https://vimeo.com/295204618>, erişim tarihi 5 Aralık 2019).

verebilirim. Bu videoyu yaparken ne yaptığıma dair bir fikrim yoktu. Sadece bir sekansla oynamak istiyordum. Daha önce de dediğim gibi, sanırım bir film akademisyeni olarak kendimi tutamadım, dolayısıyla düşünme sürecimin, fikir geliştirmemin çok çabuk başladığını düşünüyorum. Ama genel olarak bu, video yapmaya başlamadan önce aklında hiçbir fikri olmayanlar için bir öğüttü. Aklımda bir fikrin olduğu bir başka video örneği de *The Haunting of the Headless Women*⁶ videosu. Videoyu uzun zaman önce yapmaya başladım; kafamda bir fikir vardı, ama büyük olasılıkla bu metinlerarasılık eylemini keşfetmekle ilgili olacağı yönündeydi. Neye benzediği ve tam olarak ne hakkında olduğu gerçekten de anlaşıl-mamıştı. Yine de yazmakla uzun uzadıya uğraşmadığım için videomun açık ve net olduğunu söyleyebilirim.

Her durumda yeniden yönelmeye, yeniden oynamaya izin veren, aradığım cevabı bulmamı sağlayan oyunbaz bir bakışım vardı. Bu yüzden öncesinde bir fikrinizin olması veya olmaması gerçekten bazen motive edici olmuyor, zaten sonunda fikriniz aynı oyunlar üzerinde birleşiyor. Bu formdan neden bu kadar büyülediğimi söylemem güç. Yaptığım video denemelerde bir film akademisyeni olarak hissettiğim baskıyı hissetmiyorum. Yargılandığımı hissetmiyorum ya da geleneğin ağır yükünü taşıdığımı da düşünmüyorum. Böylece benim için bağımsız bir alan haline gelmeye başlıyor. Tüm bu baskılardan kurtulduğumda başarılı bir oyun haline geliyor, keyif aldıkça başarılı bir oyun haline geliyor. Yeniden düşünerek bir araya getirdiğim iki video *The Haunting of Headless Woman* videosu ve ikincisi çok erken bir dönemde yaptığım bir video "True Likeness True likeness: On Peeping Tom & Code Unknown"⁷. Bu video, Michael Haneke'nin *Code Unknown (Bilinmeyen Kod, 2000)* ve *Peeping Tom (Röntgenci, Michael Powel, 1960)* filmlerini karşılaştırıyor. Yapım aşaması çok çetrefilliydi. Bu videoya tekrar bakarsanız, onu iyice karmaşık hale getiren şeylerden birinin, görüntüden ayrılmış sesi görürsünüz. Bu sebeple diyalog takibini korumak zorunda kalıyorsun. Bunun gibi pek çok sorunla karşılaşmıştım. Tabii videoyu yaparken bir şekilde bitirmen gerektiğini biliyorsun. Evet benim için bir keşif ve deneyim, ama bir şekilde tamamlamam lazım. Bu anlamda bu sanatsal teknikleri herkese, -hazır bir video yapmak istemeyenler için bile- önerirdim. Ancak bu çalışma yöntemi zaten keşif sürecinin bir parçası. Böylelikle çalışmanı kurgu yazılımdaki zaman hattına taşıyorsun; imajları hareket ettirebilirsin, yeniden

⁶ Video için bkz. (<https://vimeo.com/301095918> , erişim tarihi 5 Aralık 2019).

⁷ Video için bkz. (<https://vimeo.com/12761424> , erişim tarihi: 5 Aralık 2019).

dinleyerek tekrar oynatabilir, karşılaştırmalar yaparken ekranı bölmek gibi bir dizi teknik uygulamalar kullanabilirsin. Bence bu teknikleri gayet eğlenceli bir biçimde kullanabiliyorsun, ama aynı zamanda bu teknikleri video üretme amacınız olmadan da eğlenceli bir şekilde kullanabilirsiniz. Dolayısıyla bunun videografik çalışmaların içerisinde bir filmi keşfetme ve analiz etme metodu olduğunu söyleyebilirim. Video denemeler ise, videografik film çalışmalarının sonunda ortaya çıkan hazır bir üründür. Fakat kurgu yazılımlarının filmler üzerinde çalışmamıza yardımcı olduğunu söyleyebilir miyim? Bence evet, bize gerçekten yardımcı oluyor.

Video denemeleri izlerken bazen videonun konusu olan filmleri daha önce izlememiş olabiliyorsunuz ve bu da videoyu kavrayabilmeyi güçleştiriyor ve bunun için birkaç kez izlemeniz gerekebiliyor. Peki sizce video denemeleri izleyenler, videoda yer alan filmleri önceden izlemiş olmak zorunda mı?

Bence bu, genel olarak remixin ne olduğuyla ilgili bir konudur. Remixin amacı bize filmi hatırlatmak veya filmi remixlemek olmalıdır. Elbette, sorunuzun ortaya koyduğu şey, filmin çok değiştirilmiş bir versiyonunu paylaşmanın hiçbir zaman durdurulamayacak olmasıdır. Ancak. Farklı hedeflerimiz olmasına rağmen, bunun bilimsel bir çalışma olduğunu düşünüyorum. Bazı deneyimlerim, bir suç terimi kullanmak için kanıtlara bu yönde bakmamın bir önemi olmadığını gösteriyor. Kanıtlarla uğraşıyorum. Bazen kanıtın işe yaraması için önemli olan kanıtın kendisidir. Durum böyle olunca kendini belli ediyor. Tarihsel bir argüman ya da daha fazla argüman ortaya koyuyorsam... Bir şey hakkında çok net olmak istiyorum; ben filmi tamamen mahvedemem. Argümanıma karşılık gelecek şekilde filmi kasıtlı olarak değiştiremem. Bu etik bir konudur. Fakat remix her zaman kanıtlarla ilgili değildir, sıklıkla yabancılaşmayla ilgilidir ve bu durumda filmi değiştirmek, tam da benim bir şeyler öğrenebileceğimiz o deneyimi yarattığım şey anlamına geliyor. Başka bir unsur da, sanal olarak sahip olabileceğimiz ve izleyiciyle ilgili deneyim olmayan bir şeyi üretmeye çalıştığım materyal hazırlama olabilir. Örneğin, bir filmin başka bir filme gönderme yapması fikriyle materyal hazırlamaya çalışabilirim. Bunu her zaman yaptım; sorunuzda olmayan şey metinlerarasılık. Tabii ki *Headless Woman* (Başsız Kadın Lucrecia Martel, 2008) çalışmasını gördüğümüzde, *Carnival of the Souls* (Ruhlar Karnavalı, Herk Harvey, 2008) filmini gerçekten görmüyoruz. Ama bu melez filmi, bu karma görüntüyü yaratmayı seçtiğimde, belli ki, kesinlikle filmlerden biri hakkında bir şeyler ortaya çıkarmak için bunu yaparak her iki filmi

de değiştiriyorum. Dolayısıyla, amacın her zaman görüntünün bütünlüğü veya sırası olmadığını düşünüyorum. Görüntüyü her zaman mantıklı bir bütün olarak ve orijinal biçimiyle tutuyoruz. Bir bakıma, her zaman yaptığım şeyi alıntı yapmak olarak görmüyorum. Zaman içinde alıntı da yapmıyorum; başka sözcüklerle açıklayarak öykünüyorum Bir şeyleri değiştirerek hareket ettiriyorum. Ama genellikle bunun için bir sebebim oluyor.

Video deneme çalışmalarında -sizin de çalışmalarınızda yer verdiğiniz-teorik olarak önemli esin kaynaklarından biri metinlerarasılık. Bunun aynı zamanda video denemeler için genel bir yöntem olduğunu söyleyebilir miyiz?

Bunun genel bir yöntem olduğunu düşünmüyorum, çünkü sanırım birçok video denemecisi yalnızca filmler arasında karşılaştırma yapmakla ilgileniyor. Ancak metinlerarasılık ile ilgili olmak zorunda değil... Fakat bence video denemelerinin genellikle metinlerarasılık içinde incelendiği doğrudur ve bunlar, metinlerarasılık ile ilgilenmek için ideal formlardır. Bu doğru... *Supercut*ın kesinlikle filmler arasındaki benzerliklerin türleriyle ilgili olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla, formun tümü metinlerarasılık ile ilgili. Bana kalırsa, bölünmüş ekranlı videolar çoğunlukla metinlerarasılık ile ilgili oluyor. Film eleştirmenlerini takip edenler bu terimi kullanmayabilirler ve bu terimin ne anlama geldiğini bilmelerine gerek de yoktur. Ancak video denemeleri, film eleştiri çalışmalarının karşılaştırmalı formlarına sıklıkla dahil oluyor mu? Kesinlikle, evet. Benim için bu genel bir yöntem, ama sanırım bu metinlerarasılıklar ile gerçekten ilgilendiğim için. Sanırım bir film akademisyeni olarak hayatım boyunca en çok bununla ilgilendim.

Agnes Varda, Shirley Temple, Jeanne Moreau gibi sanatçıların kaybının ardından tribute videoları yaptınız. Bunlara yalnızca bir refleksle yapılmış övgü videoları (tribute videoları) diyebilir miyiz? Video denemeler, çevrimiçi kitle kültürü ile birlikte gelişen ve ondan beslenen bir form aynı zamanda. Övgü videoları hem sinefîlik durumu hem de kitle kültürüne hitap eden popüler bir tarafı yansıtıyor değil mi?

Sanırım bağlam imgesi hakkında konuşmaya başlayabileceğimiz yer burasıdır. Dolaşımda olan video denemeleri, fan dergileri gibi önceden var olan kültür biçimlerinden yararlanan çevrimiçi bir kültürün parçasıdır. Dolayısıyla bir anma videosu yaptığımda, sanırım hiçbir zaman sadece anma olarak kalmıyorlar. Esasında her zaman bir film akademisyeni olarak çalışmalarım bunlar ve bu nedenle bu sanatçılara ve yönetmenlere

olan sevgim de hem bir film akademisyeni olarak hem de böyle olmayan birinin sevgisidir. Elbette bunlar genel olarak, anma kültürü ve birinin öldüğü anda verilen âni tepkilere dayanan popüler kültür biçiminden yola çıkmaktadır. Bu yüzden videolarımın kesinlikle bir anlık yanıtta gelmeye çalıştığını düşünüyorum; bu yüzden sadece entelektüel değiller. Ama evet, en fazla biraz daha entelektüel hale mi geliyorlar? Evet. Bu yüzden onlar kesinlikle bir sinefil pratiğidir. Ancak sinefillik anlamında basitçe kitlesel bir takdir biçimi değildir. Kültürle işlenmiş bir formdur.

Suffragette hareketi anlatan Centenary Dream 1918-2018⁸ videonuzda arşiv görüntüleri yerine kurmaca film görüntülerini tercih ettiniz. Video deneme ve buluntu film hakkında konuşabilir miyiz? Buluntu film tanımını video denemeler için, özellikle sizin de hep belirttiğiniz gibi "hali hazırda mevcut olan her bir görüntü" için kullanabiliriz. Videografik film eleştirisi yöntemiyle ve medya arkeolojisi yöntemi arasında ortak noktalar olduğunu söyleyebilir miyiz?

Belgesel çalışmakla kesinlikle her zaman ilgilenmişimdir veya buna arşiv görüntüsü veya haber filmleri de diyebilirsiniz; başından beri internetteki hareketli görüntü arşivinde bulduğum materyaller üzerinde çalıştım. Öyleyse, aynı zamanda bir film kullandığım videoda da bu geçerlidir. Suffragette hareketi üzerine çağdaş bir renkli film kullandım ve yaptığım şey, görüntünün görünümünü bir tür sessiz filme veya bir tür haber filmine dönüştürmekti. Bu, yapmaktan gerçekten zevk aldığım, oyunbaz yönlerden biriydi. Kısmen, bunu önceden keşfetmememin bir nedeni vardı. Klipleri kullandığım Youtube'da görüntünün parçalandığı ve Youtube klibinin kusurunu örtbas etmem gerektiği iki uğrak oldu. Bunu örtbas etmenin bir yolu, görüntü üzerinde filtreler kullanmaktı, böylece bir karar verdim. Dolayısıyla bu, benim dışımda bir karardı. Görünüşe göre şimdi bunun son derece kapsayıcı bir karar olarak görebiliyorum. Bu durum tamamen kullanışlılığın sağladığı bir durumdu. Sık sık yaşanan şeylerden biri, bir anlamda belgesel haline gelmesidir. Farklı bir kareye yerleştirince veya seslendirme ekleyince belgeye dayanan bir kanıt haline gelecektir. Sanırım video denemelerimin çoğu bunu yapıyor, *Centenary Dream* videom bunlardan biriydi. *Burada Suffragette (Diren!, Sarah Gavron, 2015)* gibi nispeten çağdaş bir filmi kullandım. Film çalışmalarına dahil olacağını düşünmüyorum. Bunun farklı türde deneyler olduğunu düşünüyorum. *This Land of Broken Dreams⁹* çalışmamda aynı zaman-

⁸ Video için bkz. (<https://vimeo.com/254667057> erişim tarihi: 5 Aralık 2019).

⁹ Video için bkz. (<https://vimeo.com/204220961>, erişim tarihi: 6 Aralık 2019).

da film çalışmaları alanına dahil olmuyor. Bence bunlar farklı bir remix türü... Bunun gibi birkaç tane yaptım. Bu arkeolojik yöntemin kendi işimde çok belirgin olduğunu düşünmüyorum.

Video denemelerin film çalışmalarındaki özdüşünümsel yönüne değinmek istiyorum.

Sanırım dönüşlülüğü (*reflexivity*) ve yansıtıcılığı (*reflectivity*) usulüne uygun bir anlayışla kullanıp kullanmadığımı bilmiyorum. Açıkçası sinema çalışmalarında bu eserlerin çoğunu okumuştum. Robert Stam'ın düşünümsellik/özdüşünümsellik üzerine yaptığı çalışma gibi... Sanırım video denemeleri bu anlamda düşünümsel. Çünkü nesneyi kullanıyorlar, nesne üzerinde kafa yoruyorlar. Ama elbette tüm video denemeleri o tarzda dönüşlü veya yansıtıcı değildir. Sanırım video deneme çalışmaları düşünümsel ya da dönüşlülüğün ne anlama geldiğinin sınırlarını test ediyor. Video denemeleri bir şeyin eleştireliliğini göstermenin güçlü bir yolu olarak kullanıyorsak, bence bütün video denemeler düşünümseldir diyemeyiz. Tümünü biçimsel olarak eleştirel ve bir düşünceli izleyicilik eylemi olarak düşünemeyiz. Ama evet, video denemeleri diğer birçok görsel-ışitsel kültürel biçimlerden daha mı düşünümseldir? Evet, kesinlikle.

2008 yılında, oldukça erken bir tarihte kurduğunuz film çalışmaları alanına dair birçok kaynağa ücretsiz erişilebilen Film studies for free¹⁰ blogunuzdan biraz bahseder misiniz? Sizin için anlamı nedir?

Blogum bir şekilde tüm bunların başlangıcını oluşturuyor. Genel olarak blog yazarlığımdan bahsetmek gerekirse "film studies for free" blogu öncesinde şu anda hâlâ çevrimiçi olan birkaç blogum olduğundan, o zamanlar yaptığım somut araştırmalarımla çok daha fazla bağlantılıydılar. Birkaç yıl akademiden ayrıldığımda oluşturduğum bir projeydi "film studies for free". 2006 yılında bloga başladım ve oldukça ciddiydim; her şeyin internette olması çok ilgimi çekti. Daha sonra bir kitap yazmaya odaklanmışken birdenbire kitabı yazmamaya karar verdim ve "film studies for free" blogumu yarattım. Sanırım gerçekten iyi bir fikir, çünkü 2008'de tam da ihtiyacımız olan noktada ortaya çıktı. Bu blog, size de söylediğim gibi her şeyin küratöryel bir projede gerçekleştirildiği bir yerdi. Ama aynı zamanda sevdiğim açık erişim fikrine de çok yakındı. İnternet hakkında en çok sevdiğim şeylerden biri, bir bilgisayarı olan veya bilgisayara erişimi olan herkese bilgi sunmasıydı. Ancak ilk günlerinde internet,

¹⁰ Video için bkz. (<https://filmstudiesforfree.blogspot.com/>, erişim tarihi: 5 Aralık 2019).

özünde dışlayıcıydı. Dolayısıyla "Film studies for free" bloğumun amacı, internetteki şeylerin çoğunun küçümsenmesine rağmen bazı iyi şeylerin de olduğunu da insanlara göstermekti. Yıllarca çok aktıftım, her zaman çevrimiçiydim. Her zaman bir şeyler arayışı içindeydim. Aslında ilk başta özel olarak video denemelere yönelmemiştim. Fakat film çalışmalarında beliren yeni formlara karşı açık fikirli bir yol yaratmış oldu. Eğer bu platform olmasaydı neler olup bittiğini göremeyecektim. Yani sadece bu yeni formları keşfetmiş ve onları kapalı kapılar ardında yapmış olsaydım, internette paylaşmamış olsaydım "Film studies for free" bloğumun da oldukça büyük bir izleyici kitlesi mahrum kalacaktı. O platformu yaratmam önemliydi. Oldukça önemsiyorum.

Sanat ve teknik arasındaki ilişkiyi düşündüğümüzde üniversite eğitiminin ve özellikle medya ve film çalışmalarının teknik eğitime ve uygulamaya ağırlık vermeleri gerektiğini düşünüyor musunuz?

Evet kesinlikle düşünüyorum. Üniversitenin film ve televizyon anlayışlarına kesinlikle katkıda bulunan şeylerden biri. Bence film çalışmalarının, öğrencileri karakter temelli veya diyalog temelli çalışmalardan veya film tür veya *author* kuramlarının çok temel anlayışlarından uzaklaşmaya sevk etme konusunda her zaman büyük bir problemi vardı. Bence video denemelerinde olan şeylerden biri bizi, söz konusu şeye karşı odaktan uzaklaştırma ve formun farklı boyutlarıyla daha çok ilgili olma potansiyelidir. Bu şekilde çalışan fenomenolojik görüşler, farkına varmadığınız şeyleri fark ettiriyor ve hissettiriyor. Eğer farklı biçimlerle çalışıyorsanız bence bu, öğrencilerin film felsefesinin daha geniş yönleriyle daha fazla ilgilenmelerini sağlayabilir. Ve evet, teknik bir olay gibi görünen şey – bence çok teknik değil– arka planına bakıldığında aslında teknik olmayan yönden çok daha ilginçtir.

Teorik olarak anlamakta güçlük çektiğiniz bir şeyi video deneme yaparken keşfettiğiniz bir durum oldu mu?

Evet, bitirmesi gerçek bir mücadele haline gelen *The Haunting of the Headless Woman* videosunun hikayesi diyebilirim. Fakat bitirirken teorik güçlüğü anlamama yardımcı oldu. Ama sonradan bu zorlukları çalışma yoluyla çözme eğilimi gösterdiğimi söyleyebilirim. Böylece bir şeyi derinlemesine düşünme ve çoğu kez çözümü problemin içinde bulmanın yolu oluyor.

Bu alana çok büyük bir sevginizin ve emeğinizin olduğu çok belirgin bir şekilde görülüyor. Her şeyden önce video deneme yapmak ve öğren-

mek isteyen kişilere zaman mekân ayırt etmeden gönülden yardımcı oluyorsunuz. Bu, neredeyse bir yaşam biçimine dönüşmüş durumda. Videografik film çalışmaları üzerine dersler veriyorsunuz ve Birkbeck'de konferanslar düzenliyorsunuz. Bu derslere karşı öğrencilerin ilgi ve becerilerinden biraz bahsedebilir misiniz?

Çeşitlilik gösteriyor. Öyle ki bu forma bazı öğrenciler aşırı derecede ilgi duyuyor ve çok seviyor. Sonra daha önce kurgu yapmamış olan öğrencilere yaptırdığımızda bazen epey kaygılı olabiliyorlar. İşte o zaman benim rolümün bunu göstermeye çalışmak olduğunu anlıyorum ve aslında bunları nasıl yapacağımı da bilmiyordum, özel bir eğitimim de hiç yoktu. Böylece evet insanlara nasıl yapılacağını gösterdiğinde neredeyse herkes yapabilir, yani büyük çoğunluğu. Ve sonra bir kez denediler mi, onların fazlasıyla kendini adanmış olduklarını gördüm, çok sevdiler yani. Özellikle her zaman ekipmanı olmayarak işe başlayan öğrencilere öğretmeye çalıştım, çünkü biliyorsun genelde nasıl yapılacağına dair kaygılı oluyorlar. Genelde öğrencileri çok ilgili buluyorum ve başlangıçta ilgilenmeyenler de çoğunlukla sonradan fikir değiştiriyor.

Video denemelerin akademik ilerleme için (tenure track) için faydası oluyor mu?

Sanırım evet. Kendi akademik ilerlememe kesinlikle katkıda bulduklarını düşünüyorum. Şimdi buna dayanarak profesörüm. Evet belki çok spesifik bir biçimde değil, ama kesinlikle bu alana yapılan katkıyla ilgili. Sanırım kurumlar bunun bir öğretim metodu olarak iyi bir şey olduğunun farkına varıyor, fakat öğreten az sayıda insan var.

Farklı disiplinlerden gelen öğrencilerin uygulama tabanlı eleştirel akademik araştırmalarını yapma şanslarının olduğu Birkbeck'deki, Corkscrew doktora araştırma grubundan ve öğrenci profilinden biraz bahsedebilir misiniz?

Sanıyorum hiçbir zaman Film çalışmalarının pratiği içerebilen sanatsal çalışmalara uygun olabileceği düşünülmedi. Bence sanatsal araştırmalar, evet, yeni bir bilgi üretiyor ve hatta böylelikle film çalışmalarına katkısı olabilen bir şey olarak görünüyor. Ama film çalışmaları değil bu. Öyle görünüyor ki, insanlar sanatsal araştırmalar yoluyla üretilebilen film çalışmaları formlarını yeterince sanatsal bulmuyorlar. Belgesel olabilirdi, daha açıklayıcı kültürel formlar olabilirdi ama akademik araştırma içerisinde olmayan türden bir pratik. Ve sanırım video denemeler bir medyan okumaydı, bu yeni alanı ortaya çıkardı. Yazılı film çalışmaları, akademik spektrumun bir tarafıysa, diğer tarafta deneysel film pratiği duruyor

gibi. Biz bu uç noktaların ortasında yer alıyoruz. Daha açıklayıcı yollarla akademik film çalışmaları ile daha bağlantılı olan bir taraf ve diğer yandan en uçta olan yaratıcı deneysel taraf. Sanırım doktora, bir bakıma sanatçı veya film yönetmeni her ikisi de ve hiç sanatçı olmayan veya film yönetmenliği yapmamış kişiler tarafından da yapılabildiğini ve bu çalışmaların yaratıcı pratiğin bir parçası olabileceğini gösterdik. Biliyorsunuz bu zamana kadar video denemeler konusunda doktora tezleri yazıldı. Chiara Grizzaffi'nin doktora tezi İtalyanca yazıldı, umarım İngilizce olarak da çıkar. Ayrıca Tiago Baptista'nın¹¹ Birkbeck'te yazdığı doktora tezi var. Hem Chiara hem de Tiago doktoraları sırasında videolar ürettiler, fakat yaratıcı bir iş olarak dikkate alınan uzun taraf yani yazılı çalışmadı. Bu yüzden yalnızca yazılı bir tez ortaya koydular. Fakat şimdilerde, senin de bildiğin gibi burada okuyanlar araştırmanın bir bölümünde veya tümünde video denemelerinden faydalanıyorlar. Bu gerçekten iyi bir şey bence.

Klasik bir soruyla bitirelim. Esasında kendinizi geleneksel film çalışmaları alanında konumlandıran ve genellikle bu eşiğin teori ve pratiği ayırma yöneliminde olduğunu belirterek, bugün bulunduğunuz konumu tahmin etmediğinizi belirtiyorsunuz (Grant, 2014, s. 52). İlk videonuzu yapmanızın üzerinden on yılı yakın bir süre geçmiş. Video denemelerin bugün geldiği noktayı ve akademi ile olan ilişkisini düşündüğümüzde geleceği ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Çok gerçekçi bir şekilde tahmin etmesi güç bence. Sanırım lisans ve yüksek lisans düzeyindeki öğretimde kabul gören bir uygulama haline geliyor. Ancak gerçek şu ki, lisans ve yüksek lisans düzeyinde öğretmek için bu işi yapan akademisyenlere ihtiyacınız var. Sayımızın fazla olduğunu sanmıyorum. Sanırım, hâlâ göreceli olarak alışılmadık bir uygulama. Tabi bu demek değildir ki video denemeleri bizler olmadan öğretilemez; video deneme çalışması hiç yapmayanlar ya da video teknikerleri de bu formu öğretebilir. Fakat gerçekten bizim öğrettiğimiz gibi öğreteceklerini sanmıyorum, çünkü benim için bu alanın bütün vaadi onun potansiyeli, çünkü biz bir şeyler üreten film akademisyenleriyiz. Bu yüzden tümüyle teknik bir uygulama olan bu uygulamayı tanıtılıyorsanız video deneme yapan öğrenciler için oldukça keşfe dayalı olacağını düşünüyorum. Bu daha çok neredeyse bir çeşit yazılı metin uygulamalarını kopyalamak gibi. Bu

¹¹ Doktora tezi için bkz. Baptista, Tiago (2016). *Lessons in looking: the digital audiovisual essay*. (2016) (<http://bbktheses.da.ulcc.ac.uk/215/>, erişim tarihi: 4 Ocak 2021).

yüzden bu formla benim gibi veya Middlebury¹² atölyesi gibi atölyelerde eğitim alan çok daha fazla insanın ilgileneceğini umuyorum. Çünkü bu formu hem eleştirel bilgiye hem de yaratıcı eleştirel becerilere sahip insanlar geliştirebilirler. Bana kalırsa, video denemeler yayınlama açısından şu anda oldukça yerleşmiş görünüyor, bir o kadar önemli kısmı da bu. Eğer yayınlanma aşamasında görünür olursak, o zaman diğer insanların takip edebileceği bir alan yaratılmış olur. Dolayısıyla video denemelerin geleceğinin oldukça iyi olacağını düşünüyorum. Ancak öngöremediğimiz bazı şeyler de var. Telif hakkı gibi. Bu konuda kolaylık sağlanamıyor ve tahmin edersiniz siyasetteki hava durumuna göre önümüzdeki birkaç yıl içinde ne olacağı gerçekten de seçimlere bağlı. DVD'nin bir format olarak hala ne kadar dayanacağını bilmiyoruz, uzun süre dayanamayacak gibi duruyor. Sonuçta belirgin bir biçimde bu alanı yaratmamızı sağlayan DVD formatıydı. Bildiğiniz gibi yazılımlar değişmeye devam ediyor ve bunu kontrol edebileceğimiz hiçbir araca sahip olmadığımız için akış ortamını yararlı bir biçimde kullanmak amacıyla onu yakalama yeteneğimiz oldukça öngörülemez. Gittikçe daha çok sayıda video denemelerine, daha da iyi işlere doğru kaçınılmaz bir ilerleme olacağı ihtimaline zarar veren bazı şeyler var ufukta. Çevrimiçi dergilerin sürdürülebilirliği, belirli türden soruları ortadan kaldırıyor. Bence bu gibi bazı soruların yanı sıra gelecek iyi görünüyor. Ve benim gibi takıntılı bir şekilde tümüyle devamlı video deneme yapan insanların daima olacağını biliyorum. Sonuçta bu alanı yetiştiren bir tür coşku ve tutku. Ben elbette bu duygu için yapmıyorum. Film çalışmaları için iyi bir form olduğunu düşündüğüm için yapıyorum. Yeni bilgi formlarının üretilebileceği bir yol olduğunu iddia edebilirim. Ama hala video denemeleri yapmamın nedeni, yalnızca daha iyi olduğu, bilginin yeni bir formu olduğu için değil, onun bağımlılığı ve ikna edici özelliğinden kaynaklanıyor. Benim için çalışmanın farklı bir yolu.

Kaynakça

Grant, C. (2014). The shudder of a cinephiliac idea? Videographic film studies practice as material thinking. *ANIKI: Portuguese Journal of the Moving Image*, 1 (1). 49-62.

¹² Christian Keathley and Jason Mittell gibi video deneme yazarlarının her yıl en eski film çalışmaları programlarından birini bünyesinde barındıran Middlebury College'da düzenledikleri video deneme atölye çalışmaları kastedilmektedir.

Haneke, M. (Yönetmen). (2000). *Code inconnu: Récit Incomplet de Divers Voyages* [Film]. Fransa.

Herk, H. (Yönetmen). (1962). *Carnival of the Souls* [Film]. USA.

Martel, L. (Yönetmen). (2008). *La Mujer sin Cabeza* [Film]. Arjantin.

Powell, M. (Yönetmen). (1960). *Peeping Tom* [Film]. UK.